

Beleidsnotitie Werkgroep Groene Dominicus: plannen voor 2020-2022

Vastgesteld door het Bestuur van de Haagse Dominicus op 7 januari 2020.

Duurzaamheid in, voor en vanuit de HD: doen en laten vanuit ecologische spiritualiteit

1.. Inleiding

Duurzaamheid heeft de aandacht van velen, ook van kerken en zeker: *in* de kerken en in groeperingen als ekklesia's, basisgroepen, en anderen waaraan de HD zich verwant voelt.¹

De HD ziet betrokkenheid op duurzaamheid als iets dat voortvloeit uit de verantwoordelijkheid die mensen kunnen voelen voor het leven op Aarde. Oosterhuis verwoordt dit zo: *"Aanshijn der aarde, wie zal jou vernieuwen? Hij die alles zal zijn in allen heeft ons bestemd om, aarde, jouw aanshijn te vernieuwen"* (Oosterhuis, Tafel der Armen). Dat perspectief verbindt duurzaamheid aan gerechtigheid, waarbij gerechtigheid niet alleen gaat over mensen, maar ook over recht doen aan al wat leeft. Mensen bestaan te midden van andere soorten en ecologische systemen waarvan ze afhankelijk zijn. De wezenlijke relatie tussen mens en natuur dient er een te zijn van samenwerking, zorg, partnerschap. We bewonen een gedeeld huis, waarin we willen streven naar leven en welzijn voor allen.

Duurzaamheid bevorderen betekent voor ons: leven op een manier die bewustzijn uitstraalt van de verbondenheid met al wat leeft en de aarde zelf. "Inzet voor duurzaamheid betekent... ervoor kiezen de schepselen waarvan wij toekomst ontvangen op onze beurt toekomst te geven. Uit dankbaarheid en eerbied. Dat leidt logischerwijs tot zorgvuldigheid en een aandachtige soberheid, die ons meer laat genieten van minder – en dus niet als een plicht opgelegd hoeft te worden". Dit houdt ook bezinning in op de betekenis voor de liturgie en de vieringen, en voor de eigen sociale en maatschappelijk gerichte activiteiten ("HD-door-de-Week"). En het betekent: elkaar bijstaan in het zoeken naar wat ons in dit opzicht beweegt en hoop geeft, en welke mogelijkheden er zijn om dit alles vorm te geven in persoonlijk en collectief gedrag – oefeningen in verbondenheid met al wat is, en ontwikkeling van een spiritualiteit die inzet voor dat gedeelde huis tot een vreugdevolle betrokkenheid maakt. Participanten van de Haagse Dominicus zoeken, vaak al lang, naar mogelijkheden om in eigen levensstijl en consumptiepatronen dat streven naar duurzaamheid concreet waar te maken. Dit alles omvat dus veel meer dan een louter technische benadering van natuur en milieu, al valt duurzaam beheer van onze eigen middelen er natuurlijk ook onder.

In de HD zijn wij ons ervan bewust dat de samenleving steeds meer hulpbronnen van de aarde gebruikt voor productie en consumptie. Een wereld van onbeperkte economische groei en consumptie is onhoudbaar en onrechtvaardig. In 2019 had de wereldbevolking al op 29 juli alle energie en hulpbronnen opgebruikt die in het hele jaar door de aarde werden voortgebracht. Elk jaar gebeurt dat tot nog toe eerder. Om een halt toe te roepen aan de overbelasting en uitputting van de aarde zijn politieke en economische maatregelen

¹ Bij deze passages is ook gebruik gemaakt van gedachten ontwikkeld ten behoeve van de Raad van Kerken door haar projectgroep Theologie, Kerk en Duurzaamheid: "Van God is de Aarde en al wat daar leeft" (Raad van Kerken, *Bezinning* nr. 60, 2019), en van Trees van Montfoort (2019): *Groene Theologie* (Skandalon).

noodzakelijk. Die komen alleen tot stand als daar een maatschappelijk draagvlak voor is. De Haagse Dominicus wil deel zijn van dat draagvlak.

Hieronder geven we aan hoe de Werkgroep Groene Dominicus dit verder wil brengen in de jaren die voor ons liggen (2020-2022), op basis van wat er eerder in de HD is gedaan en een verkenning van wat volgende stappen zouden kunnen zijn. We beginnen met een korte schets van de ontwikkelingen rond de Groene (Haagse) Dominicus tot eind 2019.

2.. De Groene Dominicus tot nog toe

Begin 2017 vond in de Haagse Dominicus een aantal gesprekken plaats rondom milieu/natuur en religie, waarop in mei de instelling volgde door het HD-bestuur van de *Werkgroep Groene Dominicus* (WGD).

Het doel was: het *informer en stimuleren van de leden en sympathisanten van de Haagse Dominicus om zich in gedachten, liturgie en daden in te zetten voor zorg voor milieu en natuur, voor een rechtvaardige plaats van mensen in de biosfeer*. Een groene Haagse Dominicus wil op weg zijn naar een *duurzame* samenleving waarin:

- mensen met elkaar verbonden zijn en in balans zijn met de natuur;
- mensen zó leven met elkaar, de aarde en de biosfeer dat het leven goed is voor iedereen en er ook leven is voor toekomstige generaties en andere soorten;
- er een rechtvaardige verdeling is van leefruimte en welvaart.

In dat perspectief heeft de WGD een aantal activiteiten ontwikkeld binnen en rond de Haagse Dominicus zelf, en onderhoudt ze contacten met anderen in Den Haag en elders. Basis daarvoor was het eerste “Beleidsplan” van de WGD.² Tot de activiteiten in en rond de eigen gemeenschap behoorden:

- het jaarlijks vieren van een Zondag van de Aarde, zo dicht mogelijk bij de (internationale) Dag van de Aarde;
- activiteiten gericht op bezinning en bewustwording, in het kader van het programma HD-door-de-Week (via workshops en huiskamerbijeenkomsten);
- vergroening van de voorzieningen in en rond de Bethel (het buurt- en kerkhuis waar de Haagse Dominicus bijeenkomt), zoals: zonnepanelen op het dak en een duurzame herinrichting van de tuin;
- Informatievoorziening in en rond de HD, zoals de zogenaamde “groene flitsen”, suggesties rond milieugedrag en steun aan milieuactiviteiten, en via een nieuwsbrief met nieuws, interviews en reflectie rond duurzaamheid.

Daarnaast ondernam de Werkgroep Groene Dominicus een aantal netwerk-activiteiten naar buiten de eigen kring. Die omvatten allereerst het landelijke netwerk “GroeneKerkenactie”. Dit netwerk, opgericht door Kerk in Actie en Tear kent inmiddels ca. 250 deelnemende geloofs- en zingevingsgemeenschappen; de Haagse Dominicus is daar sinds 2017 een van. Daarnaast participeert de Haagse Dominicus via de Werkgroep in het

² Te vinden op: Haagse Dominicus/Groene Dominicus/“Over ons”/beleidsplan.

Haagse netwerk “Geloven in Groen”, opgericht door Initiatives of Change-Nederland, dat meer dan 20 Haagse “gebedshuizen” omvat (kerken, moskeeën, etc.) en vooral gericht is op realisatie van concrete activiteiten in de sfeer van energiebesparing en reductie van koolstofemissies, maar ook aandacht heeft voor spirituele aspecten, in een interreligieuze context. Ook onderhoudt de Werkgroep contacten met andere geloofsgemeenschappen in de Haagse omgeving met een interesse in verduurzaming. Daarnaast zijn er lijnen naar enkele seculiere milieu-initiatieven zoals “Den Haag SO2-Vrij”, “Duurzaam Den Haag” en “Grootouders voor het Klimaat”.

Belangrijke instrumenten voor communicatie zowel binnen de gemeenschap van de Haagse Dominicus als daarbuiten, zijn:

- De pagina’s “Groene Dominicus” op de website van de Haagse Dominicus www.haagsedomnicus.nl, met informatie over de werkgroep en haar activiteiten, de GroeneKerkenactie, en overig “groen nieuws”.
- De (elektronische) Nieuwsbrief Groene Dominicus, waarvan inmiddels 7 exemplaren zijn gepubliceerd.

Voor een gedetailleerd overzicht van de activiteiten in het kader van de Groene Dominicus in 2017 t/m 2019, zie Bijlage 1.

3.. Waar staan we eind 2019?

In het kader van “Groene Dominicus” heeft de Haagse Dominicus dus een tamelijk intensieve start gemaakt sinds 2017. Deze activiteiten hebben zeker ook draagvlak in de eigen gemeenschap. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het gemak waarmee vanuit de HD middelen konden worden ingezameld om het zonnepanelen-project te financieren, samen met de beheerder en eigenaar van de Bethel (de diaconie van de Haagse PKN). Binnen de gemeenschap is sprake van steun en een verscheidenheid in de mate van betrokkenheid op natuur- en milieu thema’s, variërend van: (i) met sympathie gedogen dat de thematiek af en toe wordt geagendeerd en zichtbaar gemaakt, via (ii) warme sympathie voor (en deelname in) de activiteiten die vanuit de werkgroep zijn geëntameerd, tot (iii) een gevoel van: kan het niet een tandje radicaler? Dit blijkt onder andere uit de interviews met HD-participanten die gehouden worden in het kader van de Nieuwsbrief Groene Dominicus. Er zijn verschillende tinten groen. In die sfeer ziet de Werkgroep het als haar missie om bekendheid te geven aan goede ideeën en initiatieven, bij te dragen tot reflectie en gedachtenvorming, mogelijkheden aan te dragen en verbindend te werken, ook naar anderen buiten de HD.

4.. Plannen voor 2020 – 2022

Ter voorbereiding van een beleidsplan voor de periode 2020-2022 heeft de Werkgroep een brainstorm georganiseerd (november 2019) waarin HD-participanten werd gevraagd aan te geven hoe zij de werkgroep zien, wat hen in de activiteiten tot nog toe wel en niet aan heeft gesproken en hoe ze verder zouden willen gaan in de eerstvolgende jaren.³ De zinnigheid van de activiteiten van de werkgroep werd ingeschat als variërend tussen redelijk en zeer hoog (de zonnecellen, bijvoorbeeld). Er was ook kritiek, bijvoorbeeld op de soms als belerend en overbodig ervaren milieutips via de liturgieboekjes.

³ De brainstorm leverde ook een aantal praktische ideeën op die aan Bestuur en Kerngroep Liturgie van de Haagse Dominicus zijn doorgegeven ter overweging.

Mede op basis van de in de brainstorm geopperde ideeën ziet de Werkgroep een scala aan mogelijke activiteiten voor zich, geordend rond twee jaarlijks terugkerende polen:

- een jaarlijkse Zondag van de Aarde in de tweede helft van april, steeds met een aantrekkelijke, creatief vormgegeven opzet;
- in elk najaar: een opvallende activiteit binnen HD-door-de-Week die ook voor niet-HD'ers interessant kan zijn: een workshop, of een lezing/discussie met externe input, of een bijeenkomst met Haagse milieu- en natuurgroepen.

Daarnaast worden er activiteiten voorzien als:

- De voorbereiding van een op de Haagse omgeving gerichte *regionale* activiteit in het kader van de Groene Kerkenactie en/of Geloven in Groen; die voorbereiding kan wellicht samen met een andere Haagse groep, zoals de Werkgroep Groene Kerk van Wijkgemeente Den Haag-West of het Apostolisch Genootschap;
- Het entameren van aandacht voor de spirituele onderbouwing van het streven naar duurzaamheid, via leesgroepen, interactieve workshops, e.d. gericht op vernieuwing (vergroening) van levensstijlen, maar ook op mogelijkheden voor meer structurele doorwerking;
- En natuurlijk: afronding van het project *Tuin van Bethel* gevolgd door inschakeling van de tuin in vieringen en activiteiten van HD-door-de-Week;
- het ontwikkelen van zicht op afvalstromen, mogelijkheden voor duurzaam wonen e.d., en wat daaraan individueel en in Den Haag gedaan zou kunnen worden, zo mogelijk in samenwerking met een Haagse milieuorganisatie

Waar dat mogelijk is en strookt met plannen van het buurt- en kerkhuis De Bethel (het huis waarin de Haagse Dominicus onder andere zijn zondagse vieringen doet plaatsvinden) wordt bij de uitvoering van de activiteiten in het kader van dit beleidsplan 2020-2022 samengewerkt met De Bethel.

5.. Samenstelling Werkgroep

Vanaf 1 januari 2020 bestaat de werkgroep uit: Einar Sies, Cokky van Santen, Ge Piket en Hans Opschoor. De laatste treedt als co-ordinator af in de loop van 2020, maar blijft de werkgroep daarna terzijde staan.

Bijlagen

I OVERZICHT ACTIVITEITEN WERKGROEP GROENE DOMINICUS

2017

- Feb - mei Bijeenkomsten rond Spiritualiteit, Milieu en Haagse Dominicus
- April eerste (zon)Dag van de Aardeviering "De geest is groen"
- Mei Oprichting Werkgroep Groene Dominicus
- oktober Bezoeken Groene Kerkendag
- oktober 1e Nieuwsbrief Groene Dominicus
- november Eerste verkenning zonnepanelen op dak Bethel
- december Deel en Ruilbeurs (opbrengst voor bomenproject in derde wereldlanden)
- december Inventarisatie milieutips door kerkgangers
Deze tips komen in de liturgieën van de vieringen

2018

- febr Eerste ideeën voor een nieuwe milieuvriendelijke tuin rond Bethel
- febr 2e Nieuwsbrief Groene Dominicus¹
- 15 apr 2^e (zon)Dag van de Aardeviering 'Na ons de zondvloed?' - start actie tuin Bethel
- mei 3e Nieuwsbrief Groene Dominicus
- juli Plan zonnepanelen goedgekeurd door Moderamen Haagse Diaconie
- okt 4e Nieuwsbrief Groene Dominicus
- nov Workshop God in de supermarkt
- nov Start fondswerving voor zonnepanelen
- nov Deel en Ruilbeurs (opbrengst voor zonnepanelen)
- nov Schetsplan tuin Bethel gereed
- nov-dec Enkele keren 1 of 2 uur een viering-deel met aandacht voor aarde/milieu in het kader van het kerkasiel.

2019

- 10 januari Viering in kader Kerkasiel rond Encycliek *Laudato Si*
- mrt/apr 5^e Nieuwsbrief Groene Dominicus¹
- 5 mei 3^e Milieuviering
- loop van 2019 Uitwerking planning tuin – en begin realisatie
- juli 2019 Realisatie zonnepanelen
- herfst Nieuwsbrief Groene Dominicus
- 3nov Deel en Ruilbeurs
- 17 nov Participantenconsultatie Groene Dominicus
- 26 nov Vervolgworkshop God in de supermarkt

Regelmatig:

- Deelname aan bijeenkomsten Geloven in Groen
- Meedoen aan de demonstraties van 'Grootouders voor het milieu'.

II PARTICIPANTEN IN GROENE KERKENACTIE IN DEN HAAG EN OMGEVING

Den Haag:

As Soennah Moskee Den Haag
Doopsgezinde Kerk
Haagse Dominicus
Morgensterkerk/gemeenschap
Pax Christikerk Den Haag
Protestantse Wijkgemeente Den Haag-West

Omgeving:

Morgenstond, Delft Oude Kerk, Naaldwijk
Protestantse gemeente Naaldwijk
Vierhovenkerk Delft
Wijkgemeente Regenboog, Zoetermeer
Morgenstergemeente Zoetermeer